

“Затверджую”
Декан економічного факультету

_____ проф. Панчишин С.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА

З дисципліни "Управлінський облік"

Спеціальність 6.030509 „Облік і аудит”

Кваліфікація бакалавр з економіки і підприємництва

Форма навчання денна

Кафедра обліку і аудиту

Факультет економічний

Тип навчальної дисципліни: *дисципліна з циклу професійної підготовки, нормативна*

Рівень навчальної дисципліни: поглиблений

Рік вивчення 4, курс 4, семестр 8

Всього **150** годин, або: 150 = 5 кредитів

Лекцій **26** годин

Практичних занять **26** годин

Самостійна робота **98** годин

Іспит **8** семестр

Розглянуто
на засіданні кафедри обліку і аудиту

В.о. зав. кафедри обліку і аудиту

Рекомендовано
метод. комісією факультету

Голова комісії _____

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва теми	Всього	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота
			КІЛЬКІСТЬ ГОДИН		
1.	Зміст, мета й організація управлінського обліку	10	2	2	6
2.	Класифікаційна структура витрат у системі управлінського обліку	14	2	2	10
3.	Формування моделі прийняття управлінського рішення	14	2	2	10
4.	Суть і взаємозв'язок виробничого та калькуляційного обліку	16	4	4	8
5.	Зведений облік витрат за економічними елементами	14	2	2	10
6.	Методи калькулювання собівартості продукції в системі виробничого обліку	26	4	4	18
7.	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	18	4	4	10
8.	Аналіз релевантної інформації для оптимізації прийняття операційних рішень	22	4	4	14
9.	Облік за центрами відповідальності	16	2	2	12
	РАЗОМ	150	26	26	98

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.

Успіх фінансово–господарської діяльності будь–якого суб'єкта економічної діяльності у ринкових умовах залежить насамперед від двох чинників: наявних фінансових, матеріальних, трудових ресурсів та вміння розпоряджатися ними з найбільшою ефективністю, а це можливо лише за умови належного інформаційного забезпечення керівництва для обґрунтованих управлінських рішень.

У роки незалежності України рівень економічної роботи на підприємствах систематично знижувався. На перших порах вважалося, що ринкові відносини автоматично врегулюють економічні відносини і

структурні перетворення. Практично припинилося планування. Відсутність або недостатність систематичної роботи на кожному підприємстві із зниження собівартості продукції, що виробляється, призвели до зниження рентабельності суспільного виробництва.

Саме тому, розвиток ринкових відносин в Україні зумовлює зростання потреби в інформації, яка потрібна для планування, контролю і прийняття управлінських рішень. З огляду на це зростає інтерес бухгалтерів і менеджерів до управлінського обліку, можливостей його застосування на їхніх підприємствах.

Проте, широке запровадження управлінського обліку в практику українських підприємств стримують певні чинники, серед яких особливо слід відзначити відсутність необхідних знань у керівників вищої та середньої ланки. У зв'язку з цим розуміння й підтримка управлінського обліку ключовими керівниками підприємств є однією з вирішальних умов його практичного застосування.

Метою даного курсу є висвітлити теоретичні основи та методологічні аспекти управлінського обліку, як дисципліни, яка забезпечує необхідною інформацією керівний персонал усіх рівнів організаційної структури підприємства для формування та прийняття управлінських рішень, їх оптимізації та контролю за виконанням управлінських рішень.

Завдання курсу “Управлінський облік” – забезпечити системне і логічно-послідовне розкриття предметної суті дисципліни, змісту облікових понять, принципів та методики організації управлінського обліку на підприємствах.

При розробці курсу „Управлінський облік” використані: Національні стандарти бухгалтерського обліку України, Закон України „Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”, План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про застосування Плану рахунків, Методичні рекомендації з формування собівартості продукції в промисловості, праці вітчизняних та іноземних науковців і фахівців.

Передумови для вивчення дисципліни: „Макроекономіка”, „Мікроекономіка”, „Математика для економістів”, „Економетрія”, „Статистика”, „Економіка підприємств”, „Фінанси”, „Бухгалтерський облік”, „Економічний аналіз”.

2. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

Процес викладання взаємопов'язується з розвитком атенційного компоненту мислення у студентів. Тому використовуються такі методи:

- ❖ за джерелом передачі та сприймання студентами навчальної інформації: словесні, наочні, практичні методи;
- ❖ за логікою передачі та сприймання студентами навчальної інформації: індуктивні та дедуктивні методи;
- ❖ за стимулюванням навчально-пізнавальної діяльності: методи стимулювання пізнавальних потреб та інтересів; методи стимулювання обов'язку та відповідальності.

В результаті відбувається навчання в експліцитному та імпліцитному контекстах.

3. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю студентів є важливим структурним компонентом навчально-виховного процесу. Підсумкове оцінювання знань студентів здійснюється за двома складовими:

- ❖ поточним контролем знань протягом семестру;
- ❖ складанням іспиту за письмовим тестуванням набутих знань протягом семестру.

Максимальна оцінка відповідає 100 набраним балам за вищезазначеними складовими. Протягом семестру на практичних заняттях максимально можна набрати 50 балів, на іспиті – 50 балів .

Поточний контроль знань відбувається протягом практичних (семінарських) занять щодо кожної з тем, шляхом:

- перевірки наявності та рівня виконаного домашнього (самостійного) завдання, що передбачає оцінювання рівня роботи за ситуаційними задачами, повноти складання відповідних документів по окремій темі (окрім комплексної задачі), письмової підготовки коротких і вичерпних повідомлень за питаннями теми, які не було розглянуто лекційно;
- оцінювання активності роботи студента на практичному занятті: науково-практичні доповіді, обговорення теоретичних азів теми та розв'язування практичних задач;
- тестового контролю знань студентів;

Належна увага приділяється відвідуванню студентами практичних занять, за кожную присутність студент набуває ще 0,77 бали.

Відтак за одне практичне заняття студент може заробити максимум 3,85 бали (таблиця 2).

Таблиця 2

Параметри оцінювання знань студентів протягом практичних занять

№	Вид завдання	Бал оцінювання	Кількість практичних занять	Сумарно набрані бали протягом семестру
1	Тестовий контроль знань : <ul style="list-style-type: none"> ➤ «Відмінно» ➤ «Добре» ➤ «Задовільно» ➤ «Незадовільно» 	1,23 1,0 0,7 0	13 13 13 13	16,0 13,0 9,1 0
2	Активність: <ul style="list-style-type: none"> ➤ «Відмінно» ➤ «Добре» ➤ «Задовільно» ➤ «Незадовільно» 	0,85 0,5 0,3 0	13 13 13 13	11,05 6,5 3,9 0
3	Самостійна (домашня) робота: <ul style="list-style-type: none"> ➤ «Відмінно» ➤ «Добре» ➤ «Задовільно» ➤ «Незадовільно» 	1,0 0,73 0,5 0	13 13 13 13	13,0 13,1 9 0
4	Наявність на практичному занятті	0,77	13	10,01
5	Максимальна сума набраних балів	3,85	13	50,05

Іспит відбувається у письмовій формі шляхом тестування набутих знань.

Кожному студентові доводиться індивідуальний варіант тестових завдань і задач. Відповіді за завданнями і задачами проставляються в окремо наданому бланку відповідей. Робота містить шістнадцять тестових завдань і чотири задачі. Тестові завдання перевіряють набуті теоретичні навички. Відповідей за тестовими завданнями може бути від однієї до кількох позицій. Виконання задач окреслює набуті практичні навички облікової роботи студента протягом семестру.

Оцінювання знань здійснюється за бально-кредитною системою, яка передбачає оцінку успішності студента за складений тестовий іспит - максимум **50** балів. Кожне правильно виконане тестове завдання відповідає **2** балу, відтак максимум отриманих за правильність виконання тестових завдань становить 32 бали. Задачі оцінюються наступним чином: 17 – 4 бали, 18 – 6 балів а 19 – 8 балів, тому максимум отриманих за правильність виконання задач становить 18 балів.

За умови досягнення сукупного балу значень від **90** – до **100**, – набуті знання оцінюються “**відмінно**”. За умови набрання від **75**-го – до **89** балів набуті знання оцінюються “**добре**”. За умови набрання від 60 – до **75** балів набуті знання оцінюються “**задовільно**”.

У випадках недобору трьох балів до межі вищого оцінювання успішності, студент має право на підвищення значення сукупного балу шляхом надання вичерпних відповідей на поставлені екзаменатором та асистентом додаткові запитання в усній формі.

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ ТА ЇХ КОРОТКИЙ ОПИС.

ТЕМА 1. *Зміст, мета й організація управлінського обліку.*

*Лекційні - 2 години,
самостійне опрацювання - 6 годин.*

Роль управлінського обліку в системі менеджменту. Суть, предмет і об'єкт управлінського обліку. Методи управлінського обліку та їх характеристика. Функціональна роль інформації в управлінському обліку та умови її зберігання.

Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку. Функції бухгалтера-аналітика в управлінському обліку.

Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку. Міжнародні системи обліку: загальна, інтегрована та автономна підсистеми. Нормативно–правове регулювання управлінського обліку.

Тема 2. Класифікаційна структура витрат у системі управлінського обліку.

***Лекційні - 2 години,
самостійне опрацювання - 10 годин.***

Суть і природа витрат. Основні критерії класифікації витрат за видами діяльності: операційні, фінансові, інвестиційні. Класифікація витрат за напрямками обліку.

Вичерпані та невичерпані витрати. Витрати періоду і витрати на продукцію. Прямі та непрямі витрати. Склад виробничих та невиробничих витрат.

Зміст змінних та на півзмінних витрат. Постійні та напівпостійні витрати. Побудова їх графіків. Дискреційні та обов'язкові витрати. Характеристика релевантного діапазону.

Суть релевантних і не релевантних витрат. Інкрементні й маржинальні витрати. Визначення втраченої вигоди (можливих витрат). Обґрунтування поділу витрат на контрольовані та неконтрольовані.

Тема 3. Формування моделі прийняття управлінського рішення.

***Лекційні - 2 години,
самостійне опрацювання - 10 годин.***

Короткотермінові та довготермінові управлінські рішення. Характеристика процесу підготовки та прийняття рішення. Критерії релевантності витрат і доходів.

Зміст поведінки витрат. Фактори витрат для різних функцій бізнесу. Суть функції витрат. Складові формули витрат. Методи визначення функції витрат. Технологічний аналіз. Суть методу аналізу рахунків. Переваги та вади методу вищої-нижчої точки. Пастка методу вищої-нижчої точки.

Метод візуального пристосування. Різниця між простим і множинним регресійним аналізом. Метод найменших квадратів. Лінія регресії. Критерії вибору однієї функції витрат серед багатьох. Суть коефіцієнту детермінації.

Зміст стандартної помилки обрахунку та її визначення. Суть стандартної помилки коефіцієнта. Характеристика очікуваної величини. Її визначення.

Розрахунок стандартного відхилення та коефіцієнта варіації. Дерево рішень.

Тема 4. Суть і взаємозв'язок виробничого та калькуляційного обліку.

Лекційні - 4 години,

самотійне опрацювання - 8 години.

Зміст, мета й етапи виробничого обліку. Метод, завдання та об'єкти калькуляційного обліку. Його взаємозв'язок з виробничим обліком. Суть калькуляції, об'єкту калькулювання, калькуляційної одиниці в системі калькуляційного обліку. Обґрунтування видів калькуляцій. Зміст кожного з видів калькуляційних одиниць.

Поняття й види собівартості. Структура й облік прямих витрат на виробництво. Облік незавершеного виробництва.

Зміст загальновиробничих витрат і їх розподіл між об'єктами калькулювання. Склад загальновиробничих витрат і рахунки для їх обліку. Етапи розподілу виробничих накладних витрат. Коефіцієнт розподілу загальновиробничих витрат. Причини виникнення недорозподілених або зайворозподілених накладних витрат. Два способи списання недорозподілених або перерозподілених накладних витрат, які використовуються в кінці звітної періоду. Методи розподілу виробничих накладних витрат обслуговуючих підрозділів між виробничими. Особливості включення загальновиробничих витрат до собівартості реалізованої продукції згідно з П(С)БО 16 "Витрати".

Тема 5. Зведений облік витрат за економічними елементами

**Лекційні - 2 години,
самостійне опрацювання - 10 годин.**

Критерії визнання витрат. Особливість і призначення поділу витрат за економічними елементами в процесі виготовлення продукції. Їх взаємозв'язок зі статтями калькуляції.

Облік матеріальних витрат. Зворотні відходи. Основні складові та облік елементу "Витрати на оплату праці". Основна і додаткова заробітна плата. Економічна суть та облік елементу "Відрахування на соціальні заходи". Основні складові та облік елементу "Амортизація".

Суть та облік інших операційних витрат. Облік витрат від браку. Облік витрат на гарантійний ремонт.

Облік витрат операційної діяльності на рахунках класу 8.

Облік витрат операційної діяльності на рахунках класу 9.

Характеристика реєстрів аналітичного обліку витрат, які використовуються на підприємстві.

Відображення операційних витрат у фінансовій звітності підприємства

Тема 6. Методи калькулювання собівартості продукції в системі виробничого обліку.

**Лекційні - 4 години,
самостійне опрацювання - 18 годин.**

Загальна модель впровадження системи виробничого обліку на підприємстві.

Технологічний аспект вибору методики калькулювання собівартості продукції: калькулювання за замовленнями; калькулювання за процесами.

Вплив наявності постійних виробничих витрат на вибір методу калькулювання собівартості продукції та на формування "Звіту про фінансові результати підприємства": калькулювання за повними витратами; калькулювання за змінними витратами. Обґрунтування переваг і вад системи калькулювання змінних витрат.

Забезпечення контролю витрат в калькуляційному обліку: метод обліку фактичних витрат; нормативний метод калькулювання; метод обліку

стандартних витрат, його основні відмінності від нормативного методу калькулювання.

Характеристика системи калькулювання витрат на основі діяльності. Її переваги та недоліки.

Вплив виробничого обліку та калькулювання на прийняття управлінських рішень й прогнозування їх наслідків.

Тема 7. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

***Лекційні - 4 години,
самостійне опрацювання - 10 годин.***

Суть взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Визначення точки беззбитковості. Коефіцієнт маржинального доходу та його роль у прогнозуванні показників діяльності підприємства. Характеристика методів визначення точки беззбитковості: рівнянь, маржинального доходу, графічного. Визначення обсягу реалізації, потрібного для одержання бажаного прибутку. Користь графічного відображення взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

Види графіків для аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Запас міцності (припустима маржа), її використання.

Різниця між валовим доходом і маржинальним доходом підприємства. Використання графіку співвідношення “витрати – обсяг – прибуток” під час складання плану виробництва підприємства.

Операційний важіль. Розрахунок фактора операційного важеля.

Комбінація продажу. Точка беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва. Розрахунок середньозваженого маржинального доходу й прогнозування результатів діяльності підприємства..

Тема 8. Аналіз релевантної інформації для оптимізації прийняття операційних рішень.

***Лекційні - 4 години,
самостійне опрацювання - 14 годин.***

Диференціальний аналіз альтернативних рішень. Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність прийняття спеціального замовлення. Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність "виробляти чи купляти". Інформація, яка є релевантною для рішення про доцільність розширення чи скорочення сегменту. Інформація, яка є релевантною для прийняття рішення щодо оптимального використання обмежених ресурсів.

Оптимальна комбінація виробів в умовах декількох обмежень. Тіньова ціна, її обчислюють. Чинники, які впливають на ціноутворення.

Суть, переваги та вади економічної моделі ціноутворення. Суть, переваги та вади ціноутворення за принципом "витрати плюс".

Розрахунок величини націнки до собівартості для визначення ціни. Цільове калькулювання. Його переваги.

Тема 9. Облік за центрами відповідальності.

Лекційні - 2 години,

самостійне опрацювання - 12 годин.

Децентралізація управління, її переваги та недоліки. Суть аналітичного управлінського обліку. Зміст центрів виникнення витрат.

Центр відповідальності. Ознаки поділу центрів відповідальності. Види центрів відповідальності. Їх приклади. Організація обліку за центрами відповідальності.

Використання стандартних витрат. Розрахунок відхилення від стандартних матеріальних витрат. Причини таких відхилень.

Відхилення від стандартних витрат на оплату праці. Чинники, що визначають відхилення змінних накладних витрат від встановленого стандарту. Розрахунок цих відхилень.

Здійснення аналізу відхилень постійних накладних витрат від встановленого стандарту. Взаємозв'язок обліку стандартних витрат та обліку за центрами відповідальності. Критерії та методи дослідження відхилень.

Облік відхилень у системі рахунків бухгалтерського обліку.

5. Теми практичних занять.

№ теми	Зміст тем	Кількість годин
1.	Суть управлінського обліку. Порівняльна характеристика фінансового і управлінського обліку. Місце і роль управлінського обліку в загальній системі бухгалтерського обліку. Етапи формування і розвитку управлінського обліку.	2
2	Поведінка витрат. Фактори витрат для різних функцій бізнесу. Суть функції витрат. Методи визначення функції витрат. Її надійність.	2
3	Класифікація витрат. Еластичність постійних і змінних, змішаних витрат. Їх графіки.	2
4.	Склад витрат виробництва. Характеристика собівартості продукції та суть калькулювання. Визначення собівартості реалізованої та готової продукції. Характеристика планової, нормативної та фактичної собівартості. Структура й облік прямих витрат на виробництво. Облік незавершеного виробництва. Зміст загальновиробничих витрат і їх розподіл між об'єктами калькулювання. Використання бюджетної ставки розподілу накладних витрат. Опис методів розподілу виробничих накладних витрат обслуговуючих підрозділів між виробничими. Причини виникнення недорозподілених або перерозподілених накладних витрат. Способи списання недорозподілених або перерозподілених накладних витрат.	4
5.	Зведений облік витрат за економічними елементами. Облік витрат від браку. Облік витрат на гарантійний ремонт.	2
6.	Основні принципи та методи калькулювання витрат.	4
7.	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.	4
8.	Аналіз релевантної інформації для оптимізації прийняття операційних рішень.	4
9.	Облік за центрами відповідальності	2
	Загальна кількість годин для групи	26

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Метою самостійної роботи студентів є розвиток умінь та навичок щодо освоєння нового теоретичного матеріалу з курсу «Управлінський облік» для їхнього практичного застосування для розв'язання різноманітних обліково-аналітичних ситуацій для обґрунтування управлінських рішень.

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичного матеріалу, вивчення окремих питань теми та розв'язання практичних завдань.

Основні правила, за якими виконується самостійна робота:

- 1) Результатом самостійної роботи може бути конспект або реферат, який перевіряється викладачем та оцінюється. Для виконання самостійної роботи необхідно завести окремий зошит, в якому виконуються завдання у визначеній послідовності.
- 2) Кожна самостійна робота нумерується, вказується назва теми, зазначаються окремі питання теми.
- 3) Перед виконанням кожного практичного завдання необхідно скласти його план, або виконувати за планом, рекомендованим викладачем.
- 4) Результати освоєння та вивчення студентами нового теоретичного матеріалу перевіряються під час написання контрольної роботи за розділами курсу.
- 5) Виконання всіх видів передбаченої цими вказівками самостійної роботи є необхідною передумовою успішної здачі студентом іспиту з курсу «Управлінський облік».

Рекомендована література до кожної самостійної роботи вказується за нумерацією списку рекомендованої літератури даної робочої програми.

САМОСТІЙНА РОБОТА №1

Тема 1. Мета, зміст і організація управлінського обліку.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Загальна, інтегрована, автономна підсистема управління обліку.
2. Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку.
3. Функції бухгалтера-аналітика.

Рекомендована література № 16, 18, 19, 20, 21, 25.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 2

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Критерії надійності функції витрат.

Рекомендована література № 16, 19, 20, 21, 30.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 3

Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Облік незавершеного виробництва.
2. Облік невиробничих операційних витрат.

Рекомендована література № 16, 15, 17, 18.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 4

Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами.

На самостійну роботу виноситься питання:

1. Переваги і недоліки системи калькулювання за змінними витратами.

Рекомендована література № 16, 19, 20, 21, 27, 30.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 5

Тема 5. Система обліку і калькулювання за нормативними витратами.

На самостійну роботу виноситься питання:

1. Порівняльна характеристика нормативного методу калькулювання собівартості продукції і методу „стандар-кост” з визначенням переваг і недоліків.

Рекомендована література № 13, 15, 16, 17, 20.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 6

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку.

На самостійну роботу виноситься питання:

1. Поняття запасу міцності, його використання.

Рекомендована література № 10, 11, 13, 16, 20, 21.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 7

Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Економічна модель ціноутворення. Методи ціноутворення.

2. Особливості аналізу облікової інформації для прийняття довгострокових управлінських рішень.

Рекомендована література № 10, 11, 13, 16, 20, 21.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 8

Тема 8. Бюджетування і контроль.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Поняття гнучкого бюджету, його розробка.

Рекомендована література № 11, 13,22,28.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА № 9

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності.

На самостійну роботу виносяться питання:

1. Звітність за рівнями управління. Контроль за центрами відповідальності на основі звітності.

Рекомендована література № 11, 13,16,22.

Самостійна робота оформляється у вигляді конспекту і передбачає виконання відповідних практичних завдань.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ.

1. Наказ Міністерства фінансів України № 47 від 02.02.2001р. "Методичні рекомендації з формування собівартості продукції в промисловості".
2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Мінфін України від 30.11.99р. № 751/4044.
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій", Мінфін України від 30.11.99р. № 291.
4. П(С)БО №3 «Звіт про фінансові результати»;
5. П(С)БО № 16 "Витрати";
6. П(С)БО №15 "Дохід";
7. Закон України "Про оподаткування прибутку підприємств" від 22 травня 1997 року № 283/97 ВР із змінами та доповненнями.
8. Международные стандарты бухгалтерского учёта. // КМСБУ, USAID, Price Waterhouse, 1994.
9. Безруких П.С. Состав и учет издержек производства и обращения. М.,1996.
- 10.Бородкін О.Р. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. - М 2. – с.45-53.

- 11.Бутинець Ф.Ф. та інші. Бухгалтерський управлінський облік. Навчальний посібник для студентів. – Житомир: ЖІТІ, 2000. – 448с.
- 12.Вахрушина М.А. Бухгалтерский управленческий учет., М., 2001.
- 13.Гарасим П.М. та інші. Управлінський облік на підприємстві :Методика ведення. – Тернопіль, 2001. – 270с.
14. Гнилицька Л.Д. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах / Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. - №9. – с.39-41.
- 15.Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік, К., 1996.
- 16.Голов С.Ф. Управлінський облік : Підручник для студ. Вузів за спец. „Облік і аудит”.– К.: Лібра, 2003.– 703с.: рис.,табл.
- 17.Друри К. Введение в управленческий учёт. // М. ,1994.
- 18.Калькуляция себестоимости продукции в промышленности: учебное пособие. М.,1997.
- 19.Карпова Т.П. Управленческий учет., М.,1998.
- 20.Кондратова И.Г. Основы управленческого учета. М., 1998.
- 21.Ластовецкий В.Е. Учет затрат по факторам производства и центрам ответственности. М., 1988.
- 22.Лень В.С. Управлінський облік : Навчальний посібник. – Чернігів: ЧДТУ, 2002.–153с.
23. Нападівська Л.В. Управлінський облік. Дніпропетровськ, 2000
- 24.Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэл Д. Принципы бухгалтерского учёта / Пер. с англ. / Под ред. Я.В. Соколова , М., 1993.
- 25.Николаева С.А. Особенности учета затрат в условиях рынка: система "директ-костинг", М., 1993.
- 26.Николаева С.А. Принципы формирования и калькулирования себестоимости., М., 1997.
- 27.Николаева О.Е., Шишкова Т.В. Управленческий учет. М., 1997.
- 28.Палий В.Ф. Основы калькулирования. М., 1987.
- 29.Палий В.Р. Управленческий учет. – М.: ИНФРА-М, 1997. – 480с.
- 30.Стуков С.А. Система производственного учета и контроля., М., 1988.
- 31.Ткач В.И., Ткач М.В. Международные системы бухгалтерского учёта. М.,1993.
- 32.Ткач В.И., Ткач М.В. Управленческий учет: международный опыт. М.,1994.
- 33.Управленческий учет: учебное пособие/ под редакцией А.Д.Шеремета., М.,1999.
- 34.Хонгрэн Ч.Т., Форстер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. М.,1995.
- 35.Яругова А. Управленческий учёт: опыт экономически развитых стран./Пер. с польского /, М., 1991.

8. ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ НА ІСПИТ З КУРСУ „УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК”

1. Поняття управлінського обліку, його мета і завдання.
2. Роль та місце управлінського обліку в системі менеджменту підприємства.
3. Порівняльна характеристика фінансового та управлінського обліку.
4. Предмет управлінського обліку і його метод.
5. Загальна, інтегрована, автономна підсистеми управлінського обліку.
6. Історичні етапи формування і розвитку управлінського обліку.
7. Основні критерії класифікації витрат в управлінському обліку.
8. Витрати, їх суть та класифікація згідно П(С)БО 16 „Витрати”.
9. Вичерпні й невичерпні витрати. Прямі та непрямі витрати.
10. Витрати на продукцію та витрати періоду. Основні та накладні витрати.
11. Змінні, постійні та змішані витрати. Їх структура та графіки.
12. Характеристика і приклади таких витрат: релевантні і нерелевантні, дійсні і можливі, маржинальні, інкрементні і середні, контрольовані і неконтрольовані.
13. Поведінка витрат і їх функція.
14. Характеристика методів визначення функції витрат.
15. Оцінка ступеня надійності функції витрат.
16. Поняття й види собівартості, завдання калькулювання собівартості.
17. Система виробничого обліку та процес її впровадження на підприємстві.
18. Класифікаційна структура методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції.
19. Система калькулювання собівартості за повними витратами.
20. Облік виробничих прямих витрат.
21. Облік і розподіл виробничих накладних витрат.
22. Облік незавершеного виробництва.
23. Облік невиробничих витрат операційної діяльності.
24. Облік витрат за елементами і статтями калькуляції.
25. Система калькулювання собівартості за змінними витратами. Показники маржинального доходу.
26. Переваги і недоліки системи калькулювання собівартості за змінними витратами.
27. Зміст нормативного методу витрат та калькулювання собівартості продукції.
28. Система калькулювання „стандарт-кост”.
29. Суть, мета і принципи аналізу взаємозв'язку обсягу діяльності, витрат і прибутку.
30. Точка беззбитковості та методи її визначення.
31. Визначення точки беззбитковості в умовах багатопродуктового виробництва.
32. Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, цін та/або обсягу реалізації.
33. Поняття запасу міцності, його використання в управлінському обліку.

34. Аналіз релевантної облікової інформації для прийняття рішення про спеціальне замовлення.
35. Аналіз релевантної облікової інформації для прийняття рішення про скорочення чи розширення сегменту діяльності.
36. Аналіз релевантної облікової інформації для прийняття рішення типу „виробляти чи купувати”.
37. Аналіз релевантної інформації для оптимального використання ресурсів в умовах
38. Аналіз обліково облікової інформації щодо ціноутворення з врахуванням методу визначення кінцевої ціни.
39. Особливості аналізу облікової інформації при прийнятті довгострокових управлінських рішень.
40. Суть і мета бюджетування, види бюджетів.
41. Складання та взаємоузгодження бюджетів. Стадії процесу бюджетування.
42. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень. Управління за відхиленнями. Класифікація відхилень.
43. Гнучкий бюджет.
44. Зміст центрів відповідальності. Ознаки поділу і види центрів відповідальності.
45. Організація обліку за центрами відповідальності.
46. Контроль за діяльністю центрів відповідальності на основі звітності за рівнями управління.

СКЛАДЕНО : ас. кафедри обліку і аудиту Тенюх З.І.